

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA**  
**MATERIAŁ ĆWICZENIOWY 2010 poziom rozszerzony**  
**Zadania od 1 do 18 (50 pkt)**

**Zasady oceniania:**

- za rozwiązanie zadań z arkusza poziomu rozszerzonego można uzyskać maksymalnie 50 punktów,
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych), uznaje się każdą inną pełną i poprawną merytorycznie odpowiedź, przyznając za nią maksymalną liczbę punktów,
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty,
- za zadania otwarte, oceniane w skali 0 – 1, punkt przyznaje się wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną,
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający,
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tylko tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest w poleceniu,
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o pełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

| Zadania |       | Model odpowiedzi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Schemat punktowania                                 |                        |
|---------|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------|
| nr      | część |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Punkty za poszczególne części zadania               | Punkty za całe zadanie |
| 1.      |       | A                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                     | 0 – 1                  |
| 2.      |       | C                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                     | 0 – 1                  |
| 3.      | a)    | 1) Nieznajomość prawa szkodzi.<br>2) Prawo nie działa wstecz.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 0 – 1                                               | 0 – 2                  |
|         | b)    | 1) np.: <ul style="list-style-type: none"><li>• Obywatel nie może usprawiedliwiać przekroczenia prawa faktem, iż nie wiedział, że dany czyn jest zabroniony.</li><li>• Obywatel jest zobowiązany znać prawo w takim zakresie, w jakim go ono dotyczy.</li></ul> 2) np.: <ul style="list-style-type: none"><li>• Wszystkie akty prawne wchodzą w życie najwcześniej w dniu ogłoszenia (lub po vacatio legis).</li><li>• Nie narusza prawa ten, kto podjął działanie przed wejściem w życie aktu prawnego regulującego daną kwestię.</li></ul> Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie odpowiedzi. | 0 – 1                                               |                        |
| 4.      |       | <u>Osoba:</u> (Thorbjørn) Jagland<br><u>Funkcja:</u> Sekretarz Generalny Rady Europy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 1 pkt za podanie nazwiska; 1 pkt za podanie funkcji | 0 – 2                  |

|     |    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                             |       |
|-----|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------|
| 5.  |    | Państwo demokratyczne: <b>4, 6, [8]</b><br>Państwo autorytarne: <b>2, 7</b><br>Państwo totalitarne: <b>1, 3, [5]</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                             | 0 – 1 |
| 6.  |    | <b>A – 4, B – 2, C – 1, D – 5.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                             | 0 – 1 |
| 7.  | a) | Trybunał Stanu (drugi skład orzekający).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 0 – 1                                                       | 0 – 2 |
|     | b) | np.: W I instancji Trybunał Stanu wyrok wydaje w składzie 7-osobowym, a ponieważ Trybunał Stanu nie ma struktury pionowej, jego wyroki podlegają zaskarżeniu i są rozpatrywane raz jeszcze przez Trybunał Stanu, obradującym w pełnym składzie.<br><b>Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie odpowiedzi.</b>                                                                                                    | 0 – 1                                                       |       |
| 8.  |    | 1. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego [Pakt Północnoatlantycki]<br>2. Unia Europejska<br>3. Rada Europy                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                             | 0 – 1 |
| 9.  |    | Kategoria społeczna.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                             | 0 – 1 |
| 10. | a) | A. Zachodni Brzeg<br>B. Strefa Gazy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 0 – 1                                                       | 0 – 3 |
|     | b) | Hamas [Islamski Ruch Oporu]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 0 – 1                                                       |       |
|     | c) | np.: Strefy buforowe mają <b>zapobiegać atakom</b> militarnym <b>na Izrael</b> z terytorium Syrii i Libanu.<br><b>Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie odpowiedzi.</b>                                                                                                                                                                                                                                        | 0 – 1                                                       |       |
| 11. |    | <b>B</b> – zdanie fałszywe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                             | 0 – 1 |
| 12. |    | 1) <b>Z jednej strony</b> sformułowanie może dotyczyć roli prasy w <b>ujawnianiu różnych nieprawidłowości</b> czy faktów przekroczenia prawa (dziennikarstwo śledcze).<br>2) <b>Z drugiej strony</b> zainteresowania prasy przebiegiem śledztwa (procesu) – <b>przekazywanie relacji</b> (jeśli prasa jest obecna, to znak, że sprawa jest ważna).<br><b>Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie odpowiedzi.</b> | po 1 punkcie<br>za podanie jednego<br>sposobu interpretacji | 0 – 2 |
| 13. | a) | <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Generacje praw człowieka</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 150px;">I Prawa oraz wolności osobiste i polityczne</div>                                                                                                                                                                                        |                                                             | 0 – 1 |
|     | b) | Amnesty International                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                             | 0 – 1 |
| 14. | a) | <u>Jeden z poniższych argumentów:</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• problem nie jest jednoznaczny,</li> <li>• nie uzyskano wiedzy na temat faktów, ale na temat sądu o nich,</li> <li>• problem stanowi przedmiot dyskusji publicznej,</li> <li>• problem istotny dla dużej liczby ludzi.</li> </ul>                                                                                                          | 0 – 1                                                       | 0 – 3 |
|     | b) | Opinia publiczna w tej sprawie <b>uksztaltowała się</b> , gdyż <b>72%</b> ankietowanych [niemal 3/4, zdecydowana większość] <b>opowiada się za jedną z opcji.</b>                                                                                                                                                                                                                                                        | 0 – 1                                                       |       |
|     | c) | I [styczeń] 2004 r.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 0 – 1                                                       |       |

|     |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                              |       |        |    |      |    |
|-----|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------|--------|----|------|----|
| 15. | a)     | Autor twierdzi, że dzięki badaniom <b>można się sporo dowiedzieć o stanie społeczeństwa</b> . Jednocześnie uważa, że badania <b>są zawsze obciążone poważnym marginesem błędu</b> . Skoro tak, to także informacji o stanie społeczeństwa nie można uznać za rzetelne.<br><b>Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie odpowiedzi.</b>                                                                                                                                                                                                                            | 0 – 1                                                        | 0 – 2 |        |    |      |    |
|     | b)     | Opinie ankietowanych i faktyczne działania polityków <b>pokrywają się</b> [są zbieżne, wykazują podobieństwo]. Autor w tekście pisze, że politycy coraz częściej dostosowują swoje postępowanie do tego, czego oczekuje społeczeństwo i <b>56%</b> [ponad połowa] ankietowanych chciałaby, aby wyniki badań były zobowiązujące dla władz.                                                                                                                                                                                                                               | 0 – 1                                                        |       |        |    |      |    |
| 16. | a)     | <u>Jeden z poniższych przykładów:</u> <ul style="list-style-type: none"><li>• w 2001 roku badania wskazywały na <b>wyraźnie niższe</b> poparcie dla LPR niż wynik, jaki uzyskała ta partia w wyborach.</li><li>• w 2001 roku badania wskazywały na <b>nieco niższe</b> poparcie dla Samoobrony RP niż wynik, jaki uzyskała ta partia w wyborach.</li><li>• w 2005 roku badania wskazywały na <b>wyraźnie niższe</b> poparcie dla Samoobrony RP niż wynik, jaki uzyskała ta partia w wyborach.</li></ul>                                                                 | 0 – 1                                                        | 0 – 3 |        |    |      |    |
|     | b)     | <u>Ocena:</u><br><b>Postępowanie osób</b> , którzy podają ankieterom odpowiedzi niezgodne z prawdą <b>należy</b> (z punktu widzenia demokracji) <b>ocenić negatywnie</b> .<br><u>Uzasadnienie, np:</u><br>Demokracja stwarza obywatelowi możliwość nieskrępowanego wyrażania swoich opinii. Nie musi on wprawdzie ujawniać swoich poglądów (choć można mieć wątpliwości, dlaczego w świetle tolerancji ma tak czynić), lecz podawanie nieprawdy jest łamaniem zasady zaufania w społeczeństwie.<br><b>Uwaga: należy uznać inne poprawne merytorycznie uzasadnienie.</b> | 1 pkt za sformułowanie oceny;<br>1 pkt za uzasadnienie oceny |       |        |    |      |    |
| 17. | a)     | <u>Jedna z poniższych danych:</u> <ul style="list-style-type: none"><li>• <b>aż 81%</b> ankietowanych <b>twierdzi, że</b> wyniki sondaży <b>dają dobrą podstawę do oceny</b> działalności polityków, instytucji państwowych, działań rządu,</li><li>• <b>tylko 9%</b> twierdzi, że jest odwrotnie,</li><li>• <b>tylko 20%</b> badanych <b>uważa, że sondaże są manipulowane</b>, a ich wyniki nie oddają tego, co ludzie myślą naprawdę,</li><li>• <b>aż 58%</b> uważa, że tak nie jest.</li></ul>                                                                      | 0 – 1                                                        | 0 – 2 |        |    |      |    |
|     | b)     | <table><tr><td>1.</td><td>opinia</td></tr><tr><td>2.</td><td>fakt</td></tr><tr><td>3.</td><td>fakt</td></tr></table>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 1.                                                           |       | opinia | 2. | fakt | 3. |
| 1.  | opinia |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                              |       |        |    |      |    |
| 2.  | fakt   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                              |       |        |    |      |    |
| 3.  | fakt   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                              |       |        |    |      |    |

| Temat 1. |     | Zdający:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |        |        |
|----------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| 18.      | I   | <b>Treść</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |        |        |
|          |     | A. Formułuje ogólną ocenę znaczenia opinii publicznej dla funkcjonowania społeczeństwa i państwa.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 0 – 1  |        |
|          |     | B. <u>Poziom I: (1 – 4 pkt.)</u><br>Określa zakres pozytywnego i negatywnego wpływu wykorzystania badań opinii publicznej na funkcjonowanie społeczeństwa i państwa polskiego.<br><br><u>Poziom II: (5 – 8 pkt.)</u><br>Przedstawia przykłady z życia społecznego i politycznego, wskazujące na jakościowe zróżnicowanie wpływu wykorzystywania wyników badań opinii publicznej.<br><br><u>Poziom III: (9 – 12 pkt.)</u><br>Analizuje problem wpływu wykorzystania badań opinii publicznej na różnorodne aspekty życia społecznego (np. model rodziny, struktura zawodowa, wykształcenie) i państwowego (np. scena polityczna, prawodawstwo, administracja). | 0 – 12 | 0 – 20 |
|          |     | C. Zwraca uwagę na związki przyczynowo-skutkowe, odwołuje się do źródeł niezamieszczonych w arkuszu, polemizuje z opiniami, przeprowadza krytyczną analizę materiałów źródłowych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 0 – 3  |        |
|          |     | D. Zamieszcza we właściwych kontekstach dwa przykłady z zamieszczonych w arkuszu źródeł.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 0 – 2  |        |
|          | II  | <b>Terminologia.</b> Stosuje właściwą terminologię przy opisie prezentowanych zagadnień.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 0 – 1  |        |
|          | III | <b>Kompozycja.</b> Przedstawia treści w sposób przemyślny, spójny i logiczny, dbając o właściwą strukturę pracy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 0 – 1  |        |

| Temat 2. |     | Zdający:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |        |        |
|----------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| 18.      | I   | <b>Treść</b><br>A. Formułuje ogólną ocenę opinii wyrażonej przez Marcina Króla.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 0 – 1  | 0 – 20 |
|          |     | B. <u>Poziom I: (1 – 4 pkt.)</u><br>Podejmuje próbę uzasadnienia własnej oceny, podając przykłady z życia społecznego i politycznego, (np. decyzje władz w sprawach międzynarodowych, nowelizacja prawa, reformy instytucjonalne).<br><br><u>Poziom II: (5 – 8 pkt.)</u><br>Prowadzi polemikę z opinią wyrażoną przez M. Króla, wskazując w podanych przykładach zarówno elementy wskazujące na słuszność jego opinii, jak i jej nieadekwatność.<br><br><u>Poziom III: (9 – 12 pkt.)</u><br>Analizuje wskazane przykłady na różnych płaszczyznach, dostrzega pozytywne i negatywne efekty podjętych działań w różnych aspektach, odnosi się do przykładów z różnych państw. | 0 – 12 |        |
|          |     | C. Zwraca uwagę na związki przyczynowo-skutkowe, odwołuje się do źródeł niezamieszczonych w arkuszu, przeprowadza krytyczną analizę materiałów źródłowych, prognozuje na temat rozwoju demokracji w kontekście wyrażanej opinii publicznej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 0 – 3  |        |
|          |     | D. Zamieszcza we właściwych kontekstach dwa przykłady z zamieszczonych w arkuszu źródeł.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 0 – 2  |        |
|          | II  | <b>Terminologia.</b> Stosuje właściwą terminologię przy opisie prezentowanych zagadnień.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 0 – 1  |        |
|          | III | <b>Kompozycja.</b> Przedstawia treści w sposób przemyślny, spójny i logiczny, dbając o właściwą strukturę pracy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 0 – 1  |        |